

Nr 18

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vidgad skattefrihet för allmänna samlingslokaler.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 306 av herrar *Alvar Andersson* och *Mossberger* samt II: 237 av herr *Larsson* i Luttra m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till icke skattepliktig fastighet måtte hänföras fastighet, varå uppförts allmän samlingslokal, samt att ägare av sådan fastighet måtte frikallas från skattskyldighet för inkomst av fastigheten genom dess upplåtande för sitt ändamål.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 237.

Enligt 5 § 1 mom. kommunalskattelagen undantages från skatteplikt för garantibelopp — förutom vissa staten eller kommuner och andra menigheter tillhöriga fastigheter — bl. a.: under punkten g) nykterhetsföreningars byggnader, därest byggnaderna är avsedda för nämnda föreningars verksamhet såsom sådana, samt under punkten h) sammanslutningar eller enskilda tillhöriga kyrkobyggnader och bönehus, museer och s. k. soldathem. Därest under bl. a. nämnda punkter angiven fastighet jämväl användes för industriellt eller därmed jämförligt ändamål eller mot vederlag upplåtes åt annan till begagnande, föreligger skatteplikt för däremot svarande del av fastighetens värde.

Jämlikt 54 § kommunalskattelagen och 7 § förordningen om statlig inkomstskatt frikallas ägare av sådan fastighet, varom förmåles i 5 § 1 mom. kommunalskattelagen, från skattskyldighet för inkomst av fastigheten genom dess begagnande för de i samma moment avsedda ändamål.

Vid 1950 års riksdag väcktes motionsvis yrkanden av i huvudsak samma innebörd som de i förevarande motioner framställda. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 36 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott motionerna under hänvisning till att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 mars 1950 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m. samt att enligt direktiven för de sakkunniga bl. a. frågan om den kommunala fastighetsbeskattningen därvid skulle upptagas till prövning.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen 1950 års skattelagssakkunniga, avlämnade den 12 februari 1953 en av dem verkställd utredning om fastighetsbeskattningen (SOU 1953: 8), däri de sakkunniga föreslog en teknisk omläggning av denna beskattning. De sakkunnigas förslag blev i allt väsentligt genomfört genom lagstiftning vid 1953 års riksdag. Nyssnämnda vid 1950 års riksdag uppmärksammade spörsmål hade ej upptagits till närmare övervägande av de sakkunniga. Denna och vissa andra speciella frågor om ändring i kommunalskattelagens detaljbestämmelser rörande fastighetsbeskattningen förklarade sig de sakkunniga skola upptaga till behandling senare.

Frågan om den procentsats, efter vilken statlig inkomstskatt borde påföras vissa såsom ekonomiska föreningar registrerade ideella föreningar, därvid särskilt på sådant sätt registrerade folketshusföreningar och bygdegårdsföreningar åsyftades, var föremål för uppmärksamhet vid 1952 års riksdag. I de likalydande motionerna I: 215 och II: 286 väcktes nämligen yrkande om att skattesatsen för berörda föreningar måtte bestämmas till 15 % av den beskattningsbara inkomsten, dvs. samma skattesats som gäller för ideella föreningar, i stället för den för det dåvarande för ekonomiska föreningar gällande skattesatsen av 32 %. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 50 avstyrkte 1952 års bevillningsutskott berörda motioner. Utskottet erinrade därvid om att den i motionerna berörda frågan uppmärksammats i samband med förarbetena till den år 1951 antagna lagen om ekonomiska föreningar. I proposition nr 34 till 1951 års riksdag hade sålunda chefen för justitiedepartementet anfört, att föreningar, som beviljats registrering enligt den äldre föreningslagen men som enligt den nya lagen vore att anse som ideella föreningar, även sedan den nya föreningslagen trätt i kraft komme att beskattas såsom ekonomiska föreningar. De vore nämligen såsom registrerade föreningar uttryckligen underkastade de för ekonomiska föreningars beskattning gällande bestämmelserna och bleve enligt övergångsbestämmelserna till den nya lagen alltjämt att betrakta såsom ekonomiska föreningar. I propositionen hade även framhållits att, därest erfarenheterna från den nya föreningslagens första tillämpningstid skulle visa att behov föreläge av en särskild lagstiftning i syfte att möjliggöra för folketshusföreningar och liknande föreningar att upplösas och ombildas till ideella föreningar utan alltför betungande skattekonsekvenser, frågan därom torde få upptagas till prövning. I det läge frågan sålunda befunde sig ansåg utskottet att motionerna icke borde föranleda någon riksdagens åtgärd. Det syntes dock utskottet önskvärt att frågan toges under övervägande.

Vid 1954 års riksdag yrkades i motionen II: 268 skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en allmän översyn av gällande beskattningsbestämmelser för organisationer som tillhandahåller allmänna samlingslokaler i syfte att genomföra en lindring i deras beskattning. I sitt i anledning av

motionen avgivna betänkande nr 55 erinrade 1954 års bevillningsutskott till en början om att frågan om skattelättnader inom fastighetsbeskattningens område för ifrågavarande organisationer vore föremål för överväganden av 1950 års skattelagssakkunniga på sätt ovan angivits. Utskottet uttalade vidare att utskottet i ett samtidigt avgivet betänkande nr 54 föreslagit riksdagen att med smärre ändringar antaga ett i proposition nr 187 framlagt förslag till skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt). Med denna skatt avsåges bl. a. att ernå en upplösning av fastighetsförvaltande företag. Genom förslaget finge flertalet av de i motionen avsedda organisationerna, som ägde fastighet genom aktiebolag eller ekonomisk förening, möjlighet att på fördelaktigare villkor i skattehänseende än tidigare upplösa fastighetsföretaget. Därest äganderätten till fastigheten därvid överfördes till en ideell förening bleve vid taxeringen till statlig inkomstskatt den för sådana föreningar gällande lägre skattesatsen av 15 procent tillämplig, varjämte den dubbelbeskattning som av aktiebolag och ekonomisk förening förvärvat inkomst i princip vore underkastad undvekes. Organisationer, för vilka ur andra synpunkter hinder icke mötte mot en sådan upplösning av fastighetsföretaget, kunde sålunda på antytt sätt erhålla en icke oväsentlig skattelättnad vid den fortsatta inkomstbeskattningen. Under hänvisning till att frågan om skattelättnader för berörda organisationer vore föremål för uppmärksamhet av 1950 års skattelagssakkunniga samt att härjämte, därest riksdagen antog det i betänkandet omnämnda förslaget till förordning om fondskatt, vissa av de avsedda organisationerna kunde erhålla skattelättnad vid den framtida inkomstbeskattningen, uttalade utskottet att syftet med motionen finge anses vara i huvudsak tillgodosett. Utskottet kunde därför icke finna anledning föreligga att tillstyrka skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Den förevarande motionen avstyrktes förty av utskottet.

Nyssnämnda av 1954 års bevillningsutskott i betänkande nr 54 tillstyrkta förslag till förordning om fondskatt antogs av riksdagen. I förekommande fall skall taxering till fondskatt regelmässigt ha skett år 1955. Jämväl ovanberörda betänkande nr 55 år 1954 godkändes av riksdagen.

I detta sammanhang må anmärkas att den genom förordningen om fondskatt givna möjligheten för fastighetsförvaltande aktiebolag eller ekonomiska föreningar att överföra bolagens eller föreningarnas fastigheter i delägarer direkta ägo eller till en ideell förening på fördelaktiga villkor i beskattningshänseende måste begagnas senast inom sex månader efter det beslut angående taxering till sådan skatt vunnit laga kraft. Om ett företags taxering till fondskatt år 1955 icke varit föremål för vederbörande prövningsnämnds efter särskild prövning meddelade beslut, bör sådan överföring varom nu är fråga ske senast den 31 december 1956 (se riksskattenämndens meddelande år 1955 nr 6:3).

Till stöd för de i de föreliggande motionerna framställda yrkandena har bl. a. framhållits att man visserligen på många håll hade betydande svårigheter att skaffa det kapital, som erfordrades att bygga en samlingslokal,

men att dessa svårigheter vanligen inte vore större än att de kunde övervinnas. Lån och bidrag kunde nämligen påräknas av statsmedel och i flertalet fall lämnade dessutom de berörda kommunerna ekonomiskt stöd. De verkligt stora svårigheterna uppstode då man skall finansiera de årliga driftkostnaderna för samlingslokalen. Beträffande lokaler på landsbygden täckte inkomsten av lokalhyror som regel inte mer än ca 1/3 av utgifterna. I vissa fall kunde man genom biografdrift, kaféerörelse eller dylikt täcka ytterligare 1/3, men vanligen måste mellan 1/3 och 2/3 av årsomkostnaderna för samlingslokalen skaffas genom insamlingar, gåvoauktioner, lotterier m. m.

Samlingslokalerna vore nu i allmänhet belastade med mycket hög skuldsättning. Det belopp som måste användas till de årliga amorteringarna på statslån och andra lån beskattades såsom inkomst vid såväl statlig som kommunal inkomstskatt. Det vore inkonsekvent, att skatt utginge för bygdegårdar och Folkets hus, medan t. ex. nykterhetsrörelsens, kyrkliga och frikyrkliga m. fl. samlingslokaler vore skattefria. Motionärerna erinrade om att folketshusförening, bygdegårdsförening och liknande sammanslutning genom beslut av 1952 års riksdag erhållit befrielse från skyldighet att erlagga gåvoskatt samt rätt att utgöra arvsskatt enligt lägre tariff än tidigare. Sedan detta beslut fattades hade en betydande kostnadsstegring skett, varför svårigheterna att finansiera de ifrågakvarande lokalerna ytterligare ökat. Den av motionärerna förordade skattefriheten borde omfatta allmänna samlingslokaler enligt § 1 i Kungl. Maj:ts kungörelse om lån och bidrag av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler (SFS 913/1942). Skattefriheten borde gälla oavsett om samlingslokalen ägdes av kommun, ideell eller ekonomisk förening, aktiebolag eller stiftelse, dock under förutsättning att verksamheten icke tillgodosåge medlemmarnas eller ägarens ekonomiska intressen.

Utskottet. I de förevarande motionerna har yrkats, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i gällande skattelagstiftning att till icke skattepliktig fastighet måtte hänföras fastighet, varå uppförts allmän samlingslokal, samt att ägare av sådan fastighet måtte befrias från skatt för inkomst av fastigheten genom fastighetens begagnande för avsett ändamål.

Såsom motionärerna framhållit har riksdagen tidigare genomfört vissa skattelättnader för sammanslutningar, som har till främsta uppgift att tillhandahålla allmän samlingslokal. Sålunda beslöts vid 1952 års riksdag den ändringen av arvsskatteförordningen, att folketshusförening, bygdegårdsförening och liknande sammanslutning befriades från erläggande av gåvoskatt och förklarades skola utgöra arvsskatt enligt lägre tariff än tidigare. Såvitt avser inkomstbeskattningen har riksdagen, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, vid flera tillfällen haft att ta ställning till frågan om skattelättnader för ägare av allmänna samlingslokaler. Bl. a. framställdes i två vid 1950 års riksdag väckta motioner yrkande av i huvudsak samma innebörd som i de nu föreliggande motionerna. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 36 avstyrkte 1950 års bevillningsutskott motionerna under

hänvisning till att frågan om den kommunala fastighetsbeskattningen vore föremål för utredning av 1950 års skattelagssakkunniga. De sakkunniga har sedermera avlämnat en av dem verkställd utredning om fastighetsbeskattningen. På grundval av denna utredning genomfördes vid 1953 års riksdag en teknisk omläggning av fastighetsbeskattningen. Nyssnämnda vid 1950 års riksdag uppmärksammade spörsmål hade ej upptagits till närmare överbäggande av de sakkunniga. Denna och vissa andra speciella frågor om ändring i kommunalskattelagens detaljbestämmelser rörande fastighetsbeskattningen förklarade sig de sakkunniga skola upptaga till behandling senare.

Frågan om skattskyldigheten för inkomst av allmän samlingslokal genom dess begagnande för avsett ändamål bör enligt utskottets mening icke lämpigen upptagas till prövning annat än i samband med frågan om befrielse för den ifrågavarande fastigheten från garantiskatt. Skattelagstiftningen är nämligen i förevarande avseende så utformad att skattefriheten för fastighetsinkomsten i första hand är beroende av om fastigheten är undantagen från skatteplikt eller ej. Frågan om och i vilken utsträckning fastighet, varå uppförts allmän samlingslokal, kan hänföras till icke skattepliktig fastighet är — i likhet med ett flertal andra likartade spörsmål — alltjämt föremål för utredning av 1950 års skattelagssakkunniga. Då samtliga hithörande frågor bör upptagas till prövning i ett sammanhang anser utskottet en författningsändring av den begränsade räckvidd, som yrkats i de föreliggande motionerna, icke böra komma i fråga. På grund härav avstyrker utskottet motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 306 av herrar Alvar Andersson och Mossberger samt II: 237 av herr Larsson i Luttra m. fl. om vidgad skattefrihet för allmänna samlingslokaler icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 mars 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Eriksson, Söderquist, Velander, Niklasson och Oscar Carlsson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Sundström, Sjölin, Brandt, Vigelsbo, Allard, Kollberg, Kärlander och Nilsson i Bästekille.